చూర్ణిక

తీర్థయాత్రకు పోదామంటే ఏ తిరుపతో, కంచో, కాళాస్తో అనుకున్నాగాని, - ఇక్కడికొచ్చామేం - అంటావా?-

ఒరే - నాకు ఈ ఊరిమీదే గురి! - ఈ ఊరు, అనాదిగా, బాపన్నపల్లి - ఇప్పుడు లచ్చమ్మపేట!-

మా మేనత్త - అంటే - మేనమామ భార్య - ఆ లచ్చమ్మగారు, ఆవిడ పుట్టి పెరిగిన ఊరు: మా మేనమామ జోలెపట్టిన ఊరు.

మా ఊరినుంచి ఈ ఊరొచ్చి - ఇక్కడనుంచే నేను పట్నం పారిపోయొచ్చేసింది!

అంటే ఊరు తరిమికొట్టలేదు - మానాన్న ఇక్కడకూ తరుముకొచ్చి హడలకొట్టాడు, మనం ఉడాయించాము:

మా అమ్మ పుట్టిల్లూ ఈ ఊరే, మాతామహులు వృత్తిలేక ఉపాదానం చేసుకునేవారు! ఒక్క కొడుకు, ఒక్క కూతురు: ఆ కూతుర్ని అంటే మా అమ్మను...తన లాగానే సీతారామాభ్యాంనమః అనుకుంటూ జీవిస్తూన్న మా నాయనకు కాళ్ళుగడిగి ధారపోశాడు: మా నాన్న, -ఉన్నంతలో ప్రయోజకుడే - నోటిమంచితనాన, - అందరినీ అయ్యాబాబు అంటూ, - అలాగే అలక్ష్యం కొద్దీ, నలుగురూ తోల తృణమూ ఇవ్వగా,-ఆ పరకలు పోగుచేసి, - యజ్ఞం చేశాడు - పెద్ద పెట్టునే-కాని, బ్రతక నేర్చినవాడు కాకపోవడంతో కాస్తోకూస్తో వెనకేసుకోలేదు; ఆ మర్నాటి నుంచి, తానూ తన రాగిచెంబూ...యథాప్రకారమే:

మానాన్న చూశావ్...బయట పరమ సాధువేకాని-ఇంట ఫాలాక్షుడు: ఎవరిమీదా కోపం కాదు, - ఎందుకో ఒకందుకని కాదు...ఎప్పుడూ ఒకటే ధుమధుమ: అలా అని పెళ్ళాన్ని వేపుకుతినేవాడా... అక్కడ పిల్లి! - నామీదమాత్రం ఒంటి కాలుమీద లేచేవాడు.

ఉపనయనం చేశాడు: తనతో బాటు, - ఓ రాగి చెంబిచ్చాడు...నేను ఉహూ అన్నాను: ఒక దరువేశాడు: నేను దులిపేసుకున్నాను: మరోవిడత ఉదికాడు: పారిపోయి, - రాజావారితోటలో జామచెట్టెక్కాను: దిగిరా, తాట వలుస్తానన్నాడు మానాన్న...మూడురోజులు అట్లానే ఉన్నాను...కటుక్కాయలు కొరుకుతూ...మా అమ్మ మజ్జిగా అన్నం కలుపుకొచ్చి... అఘోరించావు కాని, దిగిరా అంది. ఎదిరించేందుకన్నా సత్తువుండాలి. తిని ఏడు!...అన్నాడు నాన్న: ఉహూ అన్నాను: సరే నీకర్మం నీది...ఎన్నాళ్ళేండుతావో ఎండు...అని, - పదండి ...అని నాన్నను మళ్ళించుకుపోయింది...నేను కిందికి దూకి, - మరో మాను మండ విరిచి, - బిళ్ళాకర్రా చేసి, - కూత పట్టుకుంటూ మా అత్తయ్యగారి ఇంటికి చేరుకున్నాను...ఆ యిల్లు చూపిస్తాగా...

ఈ ఊళ్ళో కమామీషు ఏమిటంటే...హనుమయ్య గారని, మా అత్తయ్య నాన్న...మోతుబరి...వేదం చెప్పకుని వ్యవసాయంలోకి దికి...దస్తు కూడబెట్టి...పాలు కొచ్చిన పక్క చేలు కలుపుకుని...ముప్పైపుట్ల ఖామందు అయినాడు: అదోతరహా మనిషి...పేదసాద నోకంట కనిపెట్టేవాడు: కలిగినవాడు, పిసరంత పొరబాటు చేసెనా కత్తి కట్టేవాడు: వస్తుతః పిల్లికి బిచ్చం వేసే తరహా కాడు. పేద వాడింట పెళ్ళంటే అక్కడ ప్రత్యక్షమయేవాడు: నేనున్నానురా అనిపించేవాడు: అడగనివాడివి పిలిచి చేబదు లిచ్చేవాడు: వాడు యివ్వలేకపోతే, – తిట్టి, మళ్ళీ పెట్టుబడి పెట్టే వాడు: వాడు అదీ ఇదీ ఎగేసి – ఊరు విడిచి, పారిపోతే, – వెంట తరుముకుపోయి, ఎక్కడున్నా వెదికి పట్టుకుని, సిగపాయదీసి తన్ని, మొగంవాచే చివాట్లు పెట్టి, వాడి కష్టసుఖం ఆరాతీసి, – వాటిలోటు తీర్చి వచ్చేవాడు: అదో తరహా...

ఓనాడు...తనంత మోతుబరే...ఒకాయన...కొడుకు బడికిపోవడం ఠలాయిస్తే...బళ్ళోకి లాక్కెళ్ళి కుర్రాళ్ళముందు పడేసి బాదాడు: ఇది తెలియడంతోనే హనుమయ్య తాత,–పోయి వాళ్ళ అరుగుమీద తిష్ఠవేసి, –– తనంత ఆసామినీ...తనకన్న ఏడో ఆరో, పెద్దవాణ్ణి, గుమ్మం ఎక్కకుండా నిలవేసి, దుప్పటీ దులిపినట్లు పట్టుకు దులిపేశాడు. మొగం వాచిపోయేట్టు కొట్టాడు:

"తండ్రి పేరెట్టుకుంది, తన్నేందుకట్రా అప్రాచ్యుడా...

మీనాన్న కడుపున పుట్టింది...యిందుకట్రా...

నీవు బ్రాహ్మడివా లుచ్ఛావాడివా?–

ఒరేయి...యీయేడు––మీనాన్న ఆబ్దికానికి...బ్రాహ్మణ్యం రాదు: నీకిదే శిక్ష...పోయి కాశీలో పెట్టరా...

బళ్ళో పిల్లలకు పప్పూ బెల్లాలు పంపించు: యీ పూటే కాశిపోః–తిరిగి వచ్చి...మీ నాన్న పేరు చెప్పి గుళ్ళో అభిషేకం చేయించి అప్పుడు యింట కాలెట్టు...బళ్ళోవాళ్ళకీ మాబోటి బయటవాళ్ళకీ యింత పప్పూ వణ్ణం బెట్టు"...అని ఆసామీని, –– అక్కడే ఆపి– లోపలికిపోయి... 'అమ్మాయ్...మనవాడు కుర్రవేషాలు పోయేప్పటికి...కాస్త కూకలేశాలే – అవన్నీ ఘట్టిదెబ్బ లనుకునేవ్ – అదిగో చూడు నక్కుముద్దల్లెనే ఉన్నాడు... కాశీపోయి వచ్చేస్తాడు కాని,–కిత్తనార సంచిలో, కావలసినవి వేసియియ్యి...బత్తెఖర్చులు మనింటిదగ్గరనుంచి... భోంచేసి పట్టుకెళ్తాడులే...యాత్రకు వీడి సంపాదనలో వద్దు...ఫలం ఉండదు...' అన్నాడు:

అలాగే అన్నయ్యా! అని, – అమర్చి యిచ్చింది ఆ యిల్లాలు:

ఆసామి కిక్కురుమనకుండా...చెప్పినట్లు చేశాడు...

హనుమయ్యగారి మాటంటే అందరికీ శివాజ్ఞ. అది ఓ తరహా!

ఆ కూతురికీ తండ్రి పోలిక వచ్చింది...

ఒక్కతే కూతురు...ఎనిమిదో యేడు...పెళ్ళి కెదిగినట్లు లెక్క. వాళ్ళ లెక్క ప్రకారం...అందరూ ఆ సంబంధం అన్నారు. యీ సంబంధం అన్నారు: కానీ కట్నం అక్కర లేదన్నారు...ఎవరొచ్చినా. ఆస్తిలో పిల్లకో రేజా యివ్వను...ఎవరు చేసుకున్నా మా బాగే అన్నాడు హనుమయ్యగారు: అంతటితో, ఒక్కడూ ముందుకు రాందే...

మా మామయ్య...వారి యింటికి నిత్యమూ మధూకరానికి వెళ్ళేవాడు: లచ్చమ్మే వేసేది...

ఓనాడు అలాగే వెళ్ళగా – ఆ వేళకు హనుమయ్యగారు యింట్లో ఉండి...ఒరే రాముడూ---ఆ జోలె అక్కడ పెట్టి – పంచపాత్రలో నీళ్ళు పారపోసి, కాళ్ళూ, చేతులు కడుక్కుని ఆచమనంచేసి రా: అంగోస్త్రం అక్కడ పారేసి నా ధోవతి కట్టుకుని,–పోయి, మీ నాన్నను పిలుచుకురా అన్నాడు...

అలాగే పిలుచుకుని వచ్చాడు...చేతులు కట్టుకొచ్చాడు మాతాత!–

కూచోమన్నాడు!–కూచున్నాడు.

చూడు గంగన్నా...ప్రతినిత్యమూ వీడు జోలె కట్టుకు రావడం...తన ముల్లేమో యిక్కడ దాచిపెట్టినట్టు...

వీడు వచ్చేవేళకు యీవిడ వణుక్కుంటూ పళ్ళేంతో పప్పూ, అన్నం పెట్టుకు సిద్ధంగా ఉండటం...ఏమిటో నాకు బాగుండలా?– చూడగా చూడగా...వీడికి వేళకింత తిండిపెట్టేందుకు పుట్టినట్టుందిది! – సరే అనేకుంటే పోలా? – ముహూర్తం పెట్టిస్తాగాని, తర్లిరా! – అన్నాడు. మాతాత తబ్బిబ్బై...చేతులు పట్టుకుని...మీ అంతరమేమిటి– మా అంతరమేమిటి బావా!– చిన్నదానికి అన్యాయం చేస్తున్నావు: ఏ మహారాజులింటో పడవలసిన పిల్ల... నిదానంగా ఆలోచించుకో...ఏనుగు నెక్కిస్తానన్నావు, కాని మాకా తాహతు? – అని ప్రాధేయపడ్డాడు...

గంగన్నా...ఉపాదానానికి వస్తాన్...వట్టి బియ్యమే నీకుదక్కుడు–వీడు జోలెకట్టాడు – అన్న ప్రాప్తి అయింది.

ఆ జోలెలో – మాలచ్చమ్మ పప్పూ అన్నం వేసింది.

అదేమిదేమని... నేను మా లచ్చమ్మనే వేశాననుకో–కాదంటవా? – అంటేమటుకు నే నూరుకునేది గనుకనా. ...మళ్ళీ నోరెత్తకు...అన్నాడు: అలా మా అత్తయ్య పెళ్ళి జరిగింది...మామయ్య యిల్లరికం...వేళపట్టు కింత వర్రగా తినడం...వీధి అరుగుమీద కూర్చోడం...యిలా ఏడేళ్ళు ఎండ కన్నెరగకుండా పెరగటంతో -- మాంచి నునుపు తేలాడు...ఓ యింటివాడైనాడు...

వాళ్ళకు యిల్లప్పగించి నిశ్చింతగా, ఆ పెద్దవాళ్ళిద్దరూ కాశీకిపోయి అక్కడే ఉండిపోయినారు. దక్షతఅంతా లచ్చమ్మది. ఏడాదైంది. రెండేళ్ళయింది: మామగారు యీ గడప తొక్కలేదు...రామన్న అటూ పోలేదు... చూసి చూసి ఏమిటదని నిలవేసింది లచ్చమ్మ...పోయి మీ అమ్మా నాన్నను పిలుచుకురా... ఇంకా ఆ ఉపాదానా లెందుకు?-- అన్నది.

"నే తింటున్నా చాలదూ: వాళ్ళ కెందుకులే నీ చేతి బిచ్చం" అన్నాడు రామన్న...

"ఆహాఁ! అలాగుటా?– బిచ్చానికొచ్చినా పెళ్ళి కొడుకువే అనుకోవడం తప్పేందేం!-- నే నెవత్తెను ఒకరికి బిచ్చమెయ్యడానికి...మా నాన్నే నన్ను నీకు బిచ్చమేశాడు..."

నీవు బిచ్చాని వెందుకవుతావ్... యింత, కూడోసి కొనిచ్చాడు మీ నాన్న, పొట్ట గడవక అమ్ముడోయినా ననుకోరాదూ!

నీ జోలిబుద్దులు పోనిచ్చావ్ కావు. ఇంతకూ ఏమిటి- వాళతావా-- వెళ్ళవా?--

చిత్తం చిత్తమని నీ అడుగులకు మడుగు లొత్తుతూ - చెప్పినట్టు చెయ్యకపోతే - నాకు అన్నం పుడుతుందా?-

ఓయబ్బో రోషం...అలిచేత అన్నం తినడమే -- నీ కంత పట్టింపుగా ఉందేం?--పోనీ నీవింతవండి నాకింత పెట్టు...

ఎవడి సొత్తని...

యింతకాలం ఎవరి సొత్తనితిన్నావేం? - అత్తా మామా యింట లేకుండా చూసి - అల్లుడి బెట్టు మొదలెట్టావేం. ఎవరన్నా వింటే నవ్విపోతారుగాని...

నవ్విపోతూనే ఉన్నారు: ప్రతి వెధవా, అడుగో లచ్చమ్మ మొగుడనడం...నేను వినడంలేదా!- మొండి ఘటాన్ని కనుక. ...తిండికిమాలి పడుంటున్నాను.

పడిఉండక...ఏం ఘనకార్యం చేస్తావో?-- తెంచుకుపోతాను:

అలాగేం: నిన్నెవ్వ రాపుతున్నారు:

అయితే యిప్పుడే పోతున్నాను!-

మంచిది: బత్తెఖర్చు పట్టుకు పోయిరా--

అహాఁ. ఇందులో మళ్లీ యీ బిచ్చమెందుకు నా జోలె నా కుండనే ఉంది:

నీకు వచ్చిన విద్య - అదొక్కటే కదా!-

ఊ ఆలస్యమెందుకూ...నేను నిన్ను అననుగాని-- యీ ఒక్కమాటా వినిపో...

సముద్రంలో నుంచి ముత్తెం పుడుతుంది...

దాని కక్కడ విలువలేదు...

వింధ్యపర్వతంమీద మంచి గంధం పుడుతుంది...

దాని కక్కడ వినియోగం లేదు...

కావేరిలో పగడం పుడుతుంది...

దాన్ని ఆ నది ఏం జేసుకోను...

నేను ముత్తెమల్లేపుట్టాను...పగడమల్లె పెరిగాను... నీ చెంపకురాచిన మంచి గంధాన్నయినాను... అది, నీకు లెక్కలేకపోయె...

తమబిడ్డ--ఇలా ఇక్కడ వేసీ వేయకుండా ఉన్నా -- అక్కడ కన్నవారు అలా ఉండగా, అదేమా అని నీ కనిపించకపోయె - యిప్పుడు కొత్తగా అహంకారమంటో పుట్టుకొచ్చె -

లచ్చమ్మ మొగుడనిపించుకోవడం నీకు పరువుతక్కువైతే...కన్నవారి పేదరికం నీకు పరువైతే --- నేను నీకు భారమైతే -- సరే...నిన్నాపేదెవ్వరూ -- నేనూ హనుమయ్య కూతుర్ని...ఎవరిచేతా మాటపడలేదు...పడను...క్షేమంగా పోయి రా...

పోతే, మళ్లీ రావడమే...

అలాగేం...సరే...

--అమాయకపు అహంకారానికి అదీ ఫలితం---

రామన్న తనదారిని తాను పోయినాడు... లచ్చమ్మ అత్తవారింటికి వెళ్ళి...మీ కుమారుడు విద్యలకోసం కాశీ వెళ్ళారు...పండితుడై తిరిగివచ్చి మీ పాదాభివందనం

చేస్తానన్నారు...మిమ్మల్ని కనిపెట్టిచూస్తూ నన్నుండి పొమ్మన్నారు: సాలు సాలుకూ ఈ ఇంటికి మూడుపుట్ల ధాన్యం ముద్దినుసులూ, చేతిలో అక్కరకు ఓ మున్నూరు పంపవలసిందిగా – మా నాయన అల్లుడితో చెప్పిపోయినారు: మీరు అభిమానవంతులు కనుక మీఅబ్బాయి సంకోచించారు: వారు చెప్పలేక నన్ను చెప్పమన్నారు. మీరు కాదనకూడదు: అని, బిడియపడుతూనే అన్నది:

మా తాత అన్నాడు కదా...అమ్మా మీ నాయన గారికి నా మీద అంతదయ ఉంది...అది నాకు తెలుసు: నాకు! కించిత్ అభిమానమూ ఉంది: అదీ వారికి తెలుసు.

అందుకనే వారు నాతో ఆ ప్రస్తావన చేయకుండా నన్ను గౌరవంగా చూశారు:

బిడ్డలు పెట్టగా కూచుని తినవలసినంత అశక్తస్థితికి మేమురాలేదు...ఏదో మాకాలం ఇలాగే వెళ్ళిపోతుంది... అంతగా ఒకరి ఆసరా అంటూ కావలసివస్తే...నీవు ఉండనే ఉన్నావుకదా... యింతవరకూ ఏ ఇబ్బందిలేదు...యిహ ముందూ ఉండదు...

నాకు ఒక్కటే అమ్మా చింత...యీాయనకీ చదువులేమిటి...అవి ఎప్పటిక్కాను...

లక్షణంగా పిల్లా పాప కలుగవలసిన కాలంగదా...ఎందుకు ఇలా చేశాడమ్మా...నీవెంత అమాయకురాలివి కాకపోతే...అలా పంపిస్తావా?...వద్దనలేకపోయినావా?...

వారికి ఎదురు చెప్పడం...యీాజన్మకు చేతకాదు మామయ్యా!

పోనీలే అమ్మా...ఒక్కత్తెవూ అక్కడెందుకూ...

సంజెదీపం పెట్టేందుకు...వారు తిరిగిరాగానే ఇద్దరం వచ్చి ఇక్కడ ఉండిపోతాం అని ఉంది:

మాకు అంత ప్రాప్తం ఉండాలికద...

అదేమిటిమామయ్యా...చదువుమీద మొగంమొత్తి రేపీపాటికి తిరిగి రారూ... వారికీ... ఇంతప్పటినుంచీ ఒకర్నొకరు విడిచిఉండటం అలవాటు లేదుకదా...

లచ్చమ్మ ఇంటికి తిరిగివచ్చింది... తనకు చిన్నప్పుడు దాదిగాఉండే ఓ అవ్వను రప్పించుకుని – తోడుంచుకుంది-- ఊరికే చేదోడుగా...నిజానికి ఆవిడకు తోడెందుకు!

ఒకసారి...అంటే రామన్న కాశీవెళ్ళిన కొత్తల్లో...ఆడకూతురు ఒంటరిగా ఉంటూం దికదా అని,–మనకు బారాభాటం అనుకుని...యిద్దరు దొంగలొచ్చారు...దొడ్డి తలుపు ఉతకెత్తి లోపలికొచ్చి... వంటయింటిక్రింద కన్నం తవ్వుతున్నారు: లచ్చమ్మ కునుకుమీద ఉన్నా, ఎలాగో సడికట్టింది...పిల్లిలా లేచి వెళ్ళింది...నిశిరాత్రి... వెన్నెల రోజులు. కాబట్టి కాస్త మసకగానున్నా...మనిషి లీలగా కనబడుతున్నాడు: ఆ ఇద్దరూ ఆదరా–బాదరా – కొత్తపెట్టి కొట్టంటుకున్నట్లు, బెత్తికలు తీస్తున్నారు. లచ్చమ్మ ఒక్క ఉరుకురికి – అందుబాటులో ఉన్న వాడిని నడుంవిరిగేట్టు తన్నింది: రెండోవాడు ఉలికిపడేంతలో – వాడి డొక్కలో మోచేత్తో ఒక్క పోటుపొడిచి, వాడు తూలేంతలో పిడికిలితో – గడ్డం పగలేసింది:

పడినవాళ్ళు తెప్పరిల్లేలోగానే పక్కను మేటి వేసిన కందికంప – తలోసందెడు వాళ్ళమీదపోసి – చేంతాడుతో మోపుకట్టినట్లు కట్టింది...సరాసరి పెద్దకాపు యింటికి వెళ్ళింది. "సన్నయ్యమామా ఏదీగానివేళ ఇద్దరుచుట్టాలెవరో వచ్చారు: నాకు గుర్తుపట్టడం లేదు...నీవొచ్చి – ఒక్కసారి పలకరించిపో---" అనగా – సన్నయ్య

వెంటనే అర్థంచేసుకుని, వచ్చాడు: ఇంటిల్లిపాదీ లేచారేమో ...ఒక్క విషయంలో, ఆ కబురు ఊరు అల్లుకుపోయి, వాడకట్టంతా వచ్చిపడ్డది...

వాళ్ళ కట్లూడదీసి - ఫలానా పాలెంవాళ్ళని గుర్తుచేసుకుని సన్నయ్య కర్ర తిరగేయపోయినాడు: లచ్చమ్మ కూడదంది: పాలెం మనిషిని పంపి, వాళ్ళ ఆలుబిడ్డల్ని రప్పించింది: వాళ్ళచేత, వాళ్ళఎదుట తడిబట్టలతో ప్రమాణం చేయించింది: తలోరెండకరాలు వ్రాయించి యిచ్చి,- పెళ్ళాం బిడ్డలమొగం చూస్తూ పరువుగా బ్రతకమంది... తనబిడ్డలకు సారెట్టి పంపినట్లు వాళ్ళని సాగనంపింది: మళ్ళీ ఈ ఊరికి దొంగలంటూ రాలేదు: అలాటిమనిషి మా అత్తయ్య!

అది జరిగిన పదేళ్ళకు నేను పుట్టాను:

లచ్చమ్మ వేయికళ్ళతో కనిపెట్టిచూస్తూ అత్త మామల ముప్పదాటేసింది: అప్పటికి రామన్న కాశీవెళ్ళి పుష్కరం దాటింది:

అప్పట్లోనే - నేనూ అక్కడికి పారిపోయిరావడం:

నిజం చెప్పేశాను: అదేమనలేదు - కూక వేయలేదు. మీగడవేసి ముప్పొద్దులూ మేపేది...

నాకు జామచెట్టంటే ప్రాణమని చెప్పానుగా...యిక్కడ, - నాగేశ్వరస్వామి ఆలయంలో...అదిగో ఆ కనబడుతున్నదే...అక్కడ ఓ మాంచి జామచెట్టుంది: నేను ఊరుపట్టి తిరుగుతున్నాను...అక్కడికి చేరుకున్నాను:

ఆ జామచెట్టుమీద, ఓ అమ్మాయి కనిపించింది... మూగది-కాకిలాగా ఉంది: నన్నుచూసి మూగసైగలు చేసింది; నేనూ కొమ్మకెక్కాను...ఓ కాయ నామీదికి విసిరింది - పంటకరుచుకున్నాను: యిహ గొంతెత్తింది...మూగది, కురూపి, -మతిలేనిది-...పాడిందిచూసుకో...నేను నేర్చుకున్న రవంత సంగీతం ఆ జామచెట్టుమీదే...

పొద్దుననగా చద్దన్నం తినివచ్చాను...తిరిగి చూసేప్పటికి ప్రొద్దు గ్రుంకింది...క్రిందికి దూకాను...మళ్ళీ వస్తానని సైగచేసి, - యింటికి పరుగెత్తాను: అత్తయ్యతో ఈ సంగతి చెప్పాను. నవ్వి ఊరుకుంది:

ప్రొద్దుననగా పోయి రాకపోతే - నాచేతి బువ్వ నీకు వెగటైందేమో అనుకున్నాన్రా భడవాకానా - అది, - మహా యోగినిరా - పుట్టే బుద్ధెరిగింది...మాట రాలేదు...పాటొచ్చింది. ఆ జామచెట్టుమీదే ఉంటుంది: ఎన్నడో ఓనాడు దిగిందో.-ఏ కొబ్బరి చెట్టుకో ఎగబ్రాకి - బోండాం అక్కడే పగలేసి ఆ నీరు త్రాగి వస్తుంది. అందరూ దానికి చేయెత్తి మొక్కుతారురా అంది: నాకు చెప్పరాని సంతోషం వేసింది...ఎన్నో రోజులు అలా జామచెట్టుమీద గడిచినాయి,- ఆ గొంతుతో కలిపి పాడటం నాకు అలవాటైంది.

అలా గడవగా, - ఒకనాడు ఆ పిల్ల గొంతెత్తలా- నన్ను పాడమని సైగచేసింది...ఎలా పాడానో ఎంతసేపు పాడానో నాకే తెలియదు...చివరకు ఓ పళానికి ఒళ్ళు తెలిసి చూదునుగా,-కోతిపిల్లలాగా కొమ్మలూపుతూ ఒకటే మూగగోల చేసింది-నేనున్న కొమ్మమీంచి నన్ను దులిపేసింది...మళ్ళీ చెట్టుకు ప్రాకబోతే కొమ్మలు విరిచి విసిరేసింది - పొమ్మని సైగచేసింది...నేను బిక్క మొగం వేసుకుని, - యింటికి తిరిగి వచ్చాను. మానాన్న ప్రత్యక్షం: అత్తయ్య అంటే ఆయనకు అమిత గౌరవం,

కొంత జంకూ, ఆవిడ ఎదుట ధాముధూములు చేయకుండా, మెల్లిగా లాలించి బుజ్జగించి, యింటికి లాక్కెళ్ళి అక్కడ తాటవల్లే సన్నాహంమీద వచ్చాడు - ఆయనలా ఆపేక్షగా లాలనగా మాట్లాడటంతో నాకు మరింత భయమేసి, నేను రానన్నాను...తెల్లారనీ ముక్కు మన్ను కాకుండా ఈడ్చుకెళ్ళకపోతే...అని ఆయన అని నాలుక కరచుకుని అత్తయ్యతో సర్ది చెప్పబోయాడు: ఆవిడ నవ్వి ఊరుకుంది:

నేను రాత్రంతా నిదురపోలేదు... తెల్లవారు ఝామున, ఆయన మేల్కొనేవేళకు కాలికి బుద్ధిచెప్పాను: చేరుకున్నా...పట్నం...మనకథకేంగాని,--

అక్కడ మా అత్తయ్య షష్ఠిపూర్తి...యింకా నాలుగయిదేళ్ళుందనగానే ఎందుకో ముహూర్తం పెట్టించింది. అధికమాసాలతో సరిపెట్టుకోవచ్చునులే అని, పెద్దలకు చెప్పింది...చుట్టుప్రక్కల పదిగ్రామాలవారు వచ్చారు: తంతు ప్రారంభం అయింది: సలక్షణంగా జరిగింది...అత్తయ్య ఎవరూ చూడకుండా ఒక్కసారి కళ్ళుతుడుచుకుంది...

ఆ వెనువెంటనే లక్షవత్తులవ్రతం...ప్రతిదీ తనకు అర్థం చెప్పి...చేయించమంది... ప్రాయశ్చిత్తాలన్నీ... పురోహితుడు మొదట సరేనని - ఒక ఘట్టానికి వచ్చేసరికి కప్పదాటు వేయబోయి తటపటాయించగా - అత్తయ్యఅమాంతం గొంతుపట్టుకుంది - ఆయనచేత చెప్పించింది...నిప్పులు గ్రక్కుతూ - ఆ వత్తులూ - అజ్యం - హోమగుండంలో పడేసి - ఏం బాబూ - నాకు ముందే ఎందుకు చెప్పలేదు...మీ తోడబుట్టినదాన్ని కానా - సయాం కాకపోయినా...నాచేత - కలలోనైనా చేయనిపనులు చేసినట్లు నలుగురిలో ప్రాయశ్చిత్తం చేయిస్తారా... అని నోరుచేసుకుంది... ఆ మానవుడు కిక్కురుమనలేదు కాని, అమ్మా, లచ్చమ్మా - యిది పుణ్యకార్యం - యిలా అవాంతరం వస్తే ఊరికి చెరుపు. పీటలమీద పెళ్ళి కూలదోసినంత పాదిత్యం...ఎలాగైనా కళ్ళు మూసుకుకానిచ్చేద్దాం-- అని బ్రతిమాలుకున్నాడు: తతిమ్మా బ్రాహ్మణ్యమూ అదేమాట అంది: లచ్చమ్మ నవ్విపోయి... మీనెత్తి కూలా-మీదక్షిణ మీకు ఎలాగైనా ముట్టుతుంది--ఊరికి చెరుపు అంటే నేను కాదంటానా - కాని చేసే పని కళ్ళుతెరుచుకునే చేద్దాం- అని యావన్మందినీ, ఆలయానికి దయచేయమంది...

జామచెట్టు క్రింద నుంచునిచేతులుజాపింది: మూగపిల్ల ఆ చేతుల్లోకి వ్రాలింది... పార్వతి అని పేరెట్టి పెళ్ళికూతుర్ని చేసింది...నాగేశ్వరస్వామివారికి - కన్యాదానం, తానుచేసింది... కూతురుకీ, అల్లుడికీ ఆస్తి కట్టబెట్టింది... ఊరిలో ఎవరికీ లేమి ఉండరాదంది--తల్లిదండ్రుల ఆస్తి ఆదాయం-బిడ్డలందరికీ అవసరానికి అక్కరకు వచ్చేట్టు చూడమని చెప్పింది- అందరికీ తన చేతుల్తో దక్షిణలిచ్చింది-అందులో ఒక్కరికి తప్ప పాదాభివందనం చేసింది...

ఎవరిళ్ళకు వారుపోయినారు-మూగపిల్ల మళ్ళీ చెట్టెక్కింది - లచ్చమ్మ - గంధంపూసుకుని - మధుపర్కం కట్టుకుని, మరో చీరా రైకా చేతపట్టుకుని - రాత్రి రెండోఝాము వేళ గుళ్ళోకి వెళ్ళింది: ఆ ఒక్కడూ అక్కడ నిదురలో ఉన్నాడు: పాదములు తాకింది: నిదుర తెలిసి కూర్చున్నాడు... పుట్టని బిడ్డకు పెళ్ళిచేశాం- దేవుడల్లుడైనాడు - ఇంకా నే నిక్కడెందుకూ నన్ను తీసుకువెళ్ళేందుకు ఎన్నటికైనా మీరు వస్తారని తెలుసు...నిన్న జరిగింది, నా వయస్సుకు కాదు, నా ఐదవతనానికి షష్టిపూర్తి...అది మీకే తెలుసు: అందుకే వచ్చారుకాదూ-

అవును షష్ఠిపూర్తిఅయితే మరోజన్మ ఎత్తినట్లు కాదూ-

మిమ్మల్ని చూడకముందే: మీరు వచ్చారనిపించింది...ఎక్కడ కూర్చున్నారో తెలిసింది...ఆలయంలో మీచేత దక్షిణ ఉంచుతూన్నప్పుడే ...మరో పుటక పుట్టాను...

పిల్లలు యిహ యిల్లు దిద్దుకుంటారు – మా అమ్మా నాన్నాలాగే మనం...

తెల్లారేప్పటికి యిద్దరూ లేరు.

అదీ మా అత్తయ్య సంగతి...యిప్పటికీ లక్షణంగా కాశీలో ఉన్నారు – నేను నాలుగయిదు పర్యాయాలు చూసి వచ్చాను...ఎన్నడో ఓనాడు అక్కడికే జేరుకుంటాను...

మా గురువుగారి దర్శనం చేద్దామంటావా?–

వారు ఆజామచెట్టుమీద యిప్పుడు లేరు–కొంత కాలానికే – వారూ ఎటో మాయమైనారు–

యిది దివ్యక్షేత్రం కాదా?–వచ్చాం స్మరించాము: ఆలయంకేసి మ్రొక్కాము–ఊళ్ళో మనకేంపని, – పోదాం పద!–

★ ★ ★